

INFORMACIJOS

Informationsblatt der Litauischen Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland, e. V.

684 Hüttenfeld über Lampertheim

Schloß Rennhof - Telefon 22

Nr.3/4 (64/65) 1964 m.balandžio 20 d.

Šis leidinys leidžiamas
rankraščio teisėmis. Pasi-
naudojant jo žiniomis, malo-
niai prašoma nurodyti šaltinį.

PLB VOKIETIJOS KRAŠTO TARYBOS SESIJA

Balandžio 4-5 dienomis Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos patalpose įvyko eilinis PLB Vokietijos Krašto Tarybos posėdis. Nuo šių metų toks posėdis bus nuolatos kviečiamas balandžio mėnesyje, nes to reikalauja apyskaitinių metų suderinimas su kalendoriniais metais. Posėdį atidarė vyriausias amžiumi Kr.Tarybos narys dr.Jonas Grinius, sekretoriaujant jauniausiajam nariui Viliui Lénertui. Darbo prezidiuman pirmininkais buvo išrinkti tėv.Alfonsas Bernatonis (pirmininkavęs I-ją dieną) ir kpt.Juozas Venckus (II-ją dieną), o sekretoriumi Jonas Stankaitis. Atidarymo maldą sukalbėjo senjoras A.Keleris. Garbės Teismo pirmininkui dr.Petro Karveliui priminus, atsistojimu buvo pagerbtas miręs VLIKO pirmininkas dr. A.Trimakas. Balsams skaičiuoti buvo išrinkti Vilius Lénertas su dr. Jonas Norkaičiu, o rezoliucijoms ir sveikinimams paruošti - Anni Böhm-Krutulytė, dr.Jonas Grinius ir Fricas Skėrys. Apie Kr.Valdybos veiklą jos pirmininkas dr.Jonas Aviža pranešė žodžiu, o išdininko Tautvydo Gailiaus, dėl ligos negalinčio posėdyje dalyvauti, pranešimas raštu buvo išdalintas Kr.Tarybos nariams.

Statybos komisijos vardu apie statybos eigą išsamiai pranešė Kr. V-bos reikalų vedėjas Aleksandras Ivariūnas, o apie vaju-vicepirm. kun.Bronius Liubinas. Garbės Teismo pirmininkas dr.Petras Karvelis konstatavo, kad kadencijos bėgyje neteko spręsti jokios bylos, nei gauti skundo. Apie Kontrolės komisijos atliktą finansinį patikrinimą pranešė jos pirmininkas Jurgis Barasas. Vasario 16 Gimnazijos direktorius kun.Bronius Liubinas pranešė apie gimnazijos darbą 1963/64 mokslo metais. Prieš jo pranešimą atsistojimu buvo pagerbtas pastarųjų mokslo metų bėgyje miręs buvęs gimnazijos direktorius dr.Ladas Gronis. Apie Švietimo Komisijos veiklą pranešė jos pirmininkas tėv.Alfonsas Bernatonis ir Kr.Tarybos atstovas toje komisijoje dr.Jonas Norkaitis. Po visų pranešimų sekė paklausimai ir diskusijos. Buvo patvirtinta Gimnazijos ir Kr.Valdybos apyskaitos už laikotarpį nuo 1962 liepos 1 iki 1963 gruodžio 31 ir priimta sąmatos 1964 metams. Kr.Valdybos kadencija buvo nutarta nuo balandžio iki balandžio ir dabartinė valdyba perinkta vieneriems metams. Taip pat sekančiai kadencijai perrinktas tas pats

Garbės Teismo sąstatas (dr. Petras Karvelis-pirmininkas, Vyt. Šimkevičius ir kpt. Juozas Venckus-nariai). Į Kontrolės komisiją išrinkti Jurgis Barasas, Anni Böhme-Krutulytė ir Kazimieras Bendoraitis, o į Švietimo komisiją perrinktas dr. Jonas Norkaitis. Baigiant buvo priimta visa eilė rezoliucijų lietuviško auklėjimo ir kitais klausimais. Krašto Taryba padėjo visiems Vasario 16 Gimnazijos rėmėjams, o jos direktorių prašė statybos vajaus reikalu vykti į Š. Ameriką. Posėdyje dalyvavo 14 Kr. Tarybos narių: Aviža, Jonas, Bernatonis, Alfonsas, Böhme-Krutulytė, Anni, Grinius, Jonas, Keleris, Adolfas, Lénertas, Vilius, Liubinas, Bronius, Mariūnas, Aleksandras, Norkaitis, Jonas, Skėrys, Fricas, Stankaitis, Jonas, Šarka, Vaclovas, Valiūnas, Jonas ir Venckus, Juozas. Neatvyko Rugienius, Izidorius.

Ųaip pat dalyvavo Garbės Teismo pirmininkas Karvelis, Petras, narys Šimkevičius, Vytautas ir Kontrolės Komisijos pirmininkas Barasas, Jurgis ir Kr. Tarybos garbės narys E. Simonaitis. Dalyviai sekančiai paaukojo gimnazijos statybai:

Aviža - DM 200.-, Bernatonis, DM 1.500.-, Keleris - DM 50.-
Lénertas - DM 10.-, Liubinas - DM 50.-, Mariūnas - DM 100.-,
Norkaitis - DM 16.-, Skėrys - DM 10.-, Stankaitis - DM 23,04,-
Šarka DM 55.-, Valiūnas - DM 50.-, Venckus - DM 50.-, Barasas - DM 20
Šimkevičius DM 41,20.-, E. Simonaitis DM 10.-

APYLINKĖS PIRMININKŲ BEI JŲ ATSTOVŲ Kr. VALDYBOS ĮGALIOTINIŲ
PRIE KRAŠTŲ VYRIAUSYBIŲ IR VARGO MOKYKLŲ MOKYTOJŲ POSEDIS

Balandžio 3 posėdžiavo LB Vokietijos Krašto Apylinkių pirmininkai, PLB Vokietijos Kr. Valdybos įgaliotiniai prie Kraštų vyriausybių ir vargo Mokyklų mokytojai, viso apie 20 asmenų.

Posėdį atidarė Kr. Valdybos pirmininkas dr. Jonas Aviža. Darbo prezidiuman buvo išrinkti Petras Rožė (Bocholto apyl. pirm.) ir Elena Baliulienė (Bremeno vargo mokyklos mokytoja). Dalyvavusieji pranešė apie savo atstovaujamojų apylinkių bei mokyklų veikla ir statė klausimus Kr. Valdybai. Visų pranešimuose atsispindėjo gilus susirūpinimas lietuviškojo gyvenimu, o ypač, jaunimo įjungimu į jį. Posėdžio dalyviai sekančiai paaukojo gimnazijos statybai: Elena ir Ričardas Baliuliai - DM 12, J. Vagneris DM 82,- Ignas Šmigelskis - DM 10,60, Petras Rožė - DM 71,20, Albinas Nomeika - DM 16,80, Jonas Petrėitis - DM 41,20, M. Berentienė - DM 12,-, kun. dr. Jonas Petrėitis - DM 70,50, Antanas Žolynas - DM 10,- Kazys Bendoraitis - DM 10.-

PLB VOKIETIJOS KRAŠTO VALDYBOS PIRMININKO DR. J. AVIŽOS,
KRAŠTO TARYBOS, 1964. IV. 4-5, SESIJOJE PRANEŠIMAS.

1963. VI. 29, nepaprastoje sesijoje, išrinktoji krašto Valdyba veikė kiek skirtingomis aplinkybėmis, nes, pagal 1962 m. tarybos nutarimą, reikėjo mūsų bendruomenės finansinius metus priderinti prie Vokietijos valdžios įstaigų praktikuojamos tvarkos, t. y. pradėti su kiekvienų metų sausio mėn. 1 d. ir baigti su tų pat metų gruodžio mėn. 31 d. Tas pareinamas laikotarpis ir kitos susidėjusios aplinkybės kiek sumaišė KV-os darbų eilę ir tvarką.

Šis mano pranešimas turėtų ribotis 1963 m. antruoju pusmečiu, tačiau, vaizdo pilnumo ir darbo apimties dėlei, tebūnie man leista patiekti krašto valdybos veiklos apžvalgą nuo 1963. VII. 1 iki š. m. balandžio 1 dienos.

BENDRUOMENĖS ORGANIZACINIS SASTATAS IR STATISTIKA.

Patiekdamas mūsų bendruomenės statistinius duomenis ir organizacinę sudėtį, neliesiu visą bendruomenės plotą apimančių duomenų, nes jie įvairiomis progomis nekartą buvo skelbti ir paskutiniu laiku nėra esminiai pakitę, o pasitenkinsiu paskutinio meto turimais duomenimis.

Šiuo metu Vokietijos lietuvių bendruomenėje yra 3096 nariai. Jie pasiskirstę į 50 apyl. ar seniūnijas:

1. Augsburg	36	nariai
2. Bad Zwischenahn	58	"
3. Bocholt	47	"
4. Bremen	36	"
5. Bielefeld	60	"
6. Dornstadt	5	"
7. Dillingen/Do.	16	"
8. Dortmund	133	"
9. Bensheim	10	"
10. Hannover	76	"
11. Gauting	10	"
12. Emsdetten	22	"
13. Gross-Ringe (Emlichheim)	35	"
14. Frankfurtas	243	"
15. Diepholz	62	"
16. Düsseldorf	45	"
17. Heidesheim	100	"
18. Hüttenfeld	28	"
19. Hanau	10	"
20. Hamburg	102	"
21. Hagen	120	"
22. Salzg.-Lebenstedt	87	"
23. Lübeck	141	"
24. Kaiserslautern	130	"
25. Krefeld	59	"
26. Ingolstadt/Do	54	"
27. Mülheim	15	"
28. Münster/Westf.	52	"
29. Münster b. Dieburg	77	"
30. Memmingen	261	"
31. Miesau	30	"
32. München	63	"
33. Neustadt	103	"
34. Nord-Hessen	9	"
35. Neumünster	10	"
36. Osnabrück	96	"
37. Pinneberg	25	"
38. Geesthacht	97	"
39. Saarlouis	30	"
40. Schnelldorf	12	"
41. Rastatt	31	"
42. Rendsburg	35	"
43. Vechta	8	"
44. Würzburg	16	"
45. Weinheim	48	"
46. Wetter	19	"
47. Schwetzingen	92	"
48. Stuttgart	176	"
49. Spakenberg	98	"
50. Burgsteinfurt	62	"

Šis teigimas, tačiau, nėra absoliutus, nes gyvų bei veiklių apylinkių skaičius daugiau ar mažiau svyruoja. Pav., prieš tarybos rinkimus dažnai apmirusios apylinkės parodo gyvybę ženklų, siekdamas pasinaudoti aktyvia bendruomenės narių teise. Šiandien tokių gyvų apylinkių būtų apie 29, kurios galimai reguliariai moka solidarumo mokesčių ir daugiau ar mažiau reaguoja į KV bendraraščius, apsireiškia vietose savo veikla.

KV turimais duomenimis jaunimo iki 25 metų turime apie 527. Mano vertinimu, jaunimo yra žymiai daugiau, Tas faktas rodo, kad jaunimas ir pas mus mažiau domisi bendruomene, jos veikla ir vietos bei laiko aplinkybės jį suka, veda nuo bendruomenės, daro svetimą lietuviškam bendruomeniniam susipratimui. Paskutiniaisiais keleriais metais iš Lietuvos naujai atvykę į bendruomenę žiūri su tam rikišais rezervais. Jei tam tikra dalis ir įsijungia į mūsų eiles, tai vis dėlto didesnei daliai, jų tarpe ir jaunimo, labai palengva sekasi sumegzti ryšį su mūsų bendruomene.

KV., siekdama labiau išjudinti bendruomenės periferiją, sugyventi jos veiklą, turi prie visų kraštų, taip vadinamų landų, savo atstovus. Jų yra 10:

A. Böhm - Krutulytė	Nordrein/Westf.
Dr. J. Aviža	Bayern
Kun. K. Senkus	Baden/Württ.
B. Skruodis	Bremen
Kun. V. Šarka	Hamburg
A. Mariūnas	Hessen
J. Wagneris	Niedersachsen
Kun. Br. Liubinas	Saarland
Pr. Liegus	Schleswig/Holstein
Kun. Br. Liubinas	Rheinland/Pfalz

Šie atstovai savo kraštuose santykiauja su valdžios įstaigomis, gina lietuvių reikalus, rūpina lėšas bendruomeninei kultūrinei veiklai. Atstovų veiklos sėkmingumas priklauso nuo jų aktyvumo, bet ir nuo kraštų valdžios organų finansinio pajėgumo bei pareigūnų paprastumo. Neabejotinai atstovų prie kraštų institucija neša mūsų bendruomenės veiklon pozityvių rezultatų ir atstovams priklauso bendruomenės padėka.

Pagal KT 1962-1963 m. nutarimus prie KV veikia gimnazijos naujų pastatų statybos komisija, susidedanti iš 3-jų narių.

Vasario 16 gimnazijos mokslo ir auklėjimo reikalams aptarti ir prižiūrėti yra Švietimo Komisija, kurios sąstata yra ir KT atstovaujama.

1962 m. KT buvo sudaryta Komisija statutams peržiūrėti ir juos suderinti savo tarpe bei, reikalui esant, modifikuoti. Kiti KT organai yra statutiniai ir veikia pagal esamą nusistovėjusią tvarką. Šioje vietoje noriu pažymėti, kad 1963 m. nepaprastos Tarybos sesijos proga nebuvo išrinkti KK ir GT, o paprastai metinei sesijai neįvykus, nebuvo galimumo juos normaliu keliu išrinkti, todėl š. m. sausio mėn. 29 dieną suvedus KT narių raštu padarytus pasisakymus, paaiškėjo, kad buvusių KK ir GT organų kadencija pratęsta iki šios tarybos sesijos.

KV VEIKLA BENDRAI

KV šiame veiklos periode turėjo 13 posėdžių. Kalbamu laikotarpiu išleido 7 Informacijos numerius, kuriuos redaguoja kun. Br. Liubinas ir J. K. Valiūnas. Buvo kreiptasi į bendruomenės padalinius 3-mis bendraraščiais, liečiančiais bendruomenės organizacijos ir Vasario 16 Gimnazijos reikalus.

1963. XII. 30 KV pirmininkas lankėsi Bonnoje ir, vykdydamas KV nutarimą, norėjo pakviesti Pabėgėlių Ministerį pagrindiniu kalbėtoju Va-

sario 16 proga. Šita proga buvo plačiau išsikalbėta su Valstybės sekretoriumi Dr. Nahm aktualiaisiais mūsų bendruomenės ir gimnazijos reikalais. Š.m.sausio mėn.31 d.KV pirmininkas ir Reikalų Vedėjas vyko į Pabėgėlių Ministeriją Bonnoje, įteikė kultūrinei veiklai gautų lėšų atskaitomybę ir ta proga su kompetentingais ministerijos pareigūnais aptarė 1964 m.paramos klausimą. KV vicepirmininkas su Reikalų Vedėju apsilankė Regierungspräsidiume Karlsruheje aptarti Viceministerio Pabėgėlių reikalams Sepp Schwarz sukakties paminėjimą.1963 m.gruodžio mėn.30 d.Reikalų Vedėjas su išdininku lankėsi Stuttgarte ir Schulamt'e aptarė prie Vasario 16 gimnazijos pradžios mokyklos steigimo galimybes.Regierungspräsidium'o Karlsruheje pakviesti, KV pirmininkas ir gimnazijos direktorius vasario 17 d. vyko vieton,kur su Regierungsdirektor Mock ir p.Busse buvo aptarti mūsų bendruomenės ir gimnazijos 1964 m.sąmatos bei finansavimo klausimai. Tiek Bonnoje,tiek ir Karlsruheje-Stuttgarte jaučiamas mūsų reikalams prielankumas ir supratimas.Vokiečių valdžios organai Bonnoje,Karlsruheje ir Stuttgarte nusipelno mūsų bendruomenės dėkingumą.

KT 1962 ir 1963 m.posėdžiuose buvo nutarta mūsų bendruomenę atstovauti PLB Seime,Toronte.Pagal nutarimus iš Vokietijos turėjo vykti KV pirmininkas ir Vasario 16 gimnazijos direktorius,o iš Kanados ir Amerikos turėjo būti išrinkti likusieji 4 atstobai.1963 m.tarybos sesijoje buvo išrinkti Vokietijos bendruomenę atstovauti seime:pp.Pr.Zundė,K.Drunga,kun.B.Sugintas ir Dr.Musteikis.Gimnazijos direktoriui susidarius tarnybinių kliūčių,iš Vokietijos vyko KV pirmininkas.Tad Vokietijos lietuvių bendruomenę seime atstovavo:KV pirm.,kun.Sugintas,Pr.Zundė,Dr.Musteikis ir iš kandidatų atėjęs Aušrotas,o K.Drunga negalėjo atvykti. KV pirmininkas patiekė seimui pranešimą iš mūsų bendruomenės veiklos.Diskusijoje gyvai iškilo Vasario 16 gimnazijos klausimas.Buvo gana aštrių pasisakymų bei priekaištų gimnazijos nenaudai,tačiau platesnėse diskusijose klausimas išsilygino ir,kaip žinoma,buvo priimta tokia rezoliucija: "PLB Seimas ragina PLB Valdybą ir visų kraštų LB vadovybes remti Vasario 16 gimnaziją lėšomis,mokytojais ir mokiniais". Po seimo posėdžių KV pirmininkas aplankė didžiausias Kanados ir Amerikos lietuvių kolonijas.Ta proga kontaktavo daugelį gimnazijai remti būrelių vadovus,veiklesnius visuomeninių organizacijų ir religinių bendruomenių asmenis,aptardamas gimnazijos paramos ir eventualaus vajaus klausimus,įteikdamas raštu prašymų gimnazijos statybai paremti,išsklaidydamas,kiek tai buvo įmanoma,gimnazijai daromus priekaištus.Nors KV pirmininkas lankymosi proga Amerikoje neturėjo specialaus tikslo telkti pinigų,bet,pasinaudodamas pripuolamomis aplinkybėmis,surinko virš 1.000,- dolerių gimnazijos statybai.

FINANSAI

Mūsų bendruomenės finansinė veikla ir padėtis detaliai išryškės kituose pranešimuose ir apyskaitose,iš kurių gerb.tarybos nariai susidarys vaizdą.Šioje vietoje noriu tik labai bendrai pasisakyti.

KV turi reikalų vedėją, buhalterį ir raštininkę. Ji yra ir gimnazijos raštininkė.

KV pajamų vienintelis šaltinis tėra solidarumo mokestis,kuris yra vienas iš apčiuopiamų būdų išreikšti savo prisipažinimą bendruomenės narių.Daugelis mūsų tautiečių dirba ir uždirba,todėl solidarumo mokestis turėtų būti žymiai didesnis.Bet,deja,vis trūksta pareigingumo.Didelės apylinkės,kaip Frankfurto su 243 nariais,Stuttgertas su 176 nariais,Dortmundas su 133 nariais,ar Salzg.Lebenstedtas su 87 nariais nėra 1963 metais sumokėję solidarumo mokesčio.Todėl pav.,1963 m.solidarumo mokestis sudarė apie 3.600 DM.

Visi penki KV nariai turi savo tiesiogines pareigas ir pragyvenimo šaltinį tik dėl to ir yra įmanomas darbas valdyboje. KV rūpestingai siekia taupumo.

Be Bonnos ir Baden-Württemberg krašto skirtų statybai sumų 500.000 DM., KV yra dariusi žygių, ieškodama gimnazijos išlaikymui paramos. To pasėkoje Regierungspräsidium Karlsruhe š.m.sausio mėn. 15 d. atsiuntė savo kontrolierių, kuris patikrino KV knygvedybą bei atskaitomybę už 1961-1963 metus. Rado viską geroje tvarkoje ir to pasėkoje Baden-Württemberg kraštas pažadėjo ir KV pasiūlė prašyti šiems 1964 finansiniams metams skirti gimnazijos išlaikymui 70.000 DM ir 10.000 DM bėgamiems remontams. Tuo būdu yra vilčių, kad Baden-Württ. pakels gimnazijai paramą šiems metams 40.000 DM. Gi Bonna tvirtai pažadėjo šiems metams 70.000 DM gimnazijos išlaikymui ir 25.000 DM kultūrinei veiklai. Palyginus su pereinamais metais, Bonna, išeidama iš savosios sąmatos interesų, sumažino paramą kultūrinei veiklai.

Būrelių ir pavienių asmenų aukos galima laikyti daugiau ar mažiau nusistovėjusiomis, jei ypatingų staigmenų neįvyks. Tad jei Baden-Württemberg pažadą pavers savo parlamente tikrove, tikimės, kad mūsų biudžetas palengva išsilygins bei atsigaus. Baigus statybą, be abejo, gimnazijos išlaidos kiek padidės, bet iš pokalbių su kompetentingais valdžios pareigūnais, tikimės tada ir didesnės paramos. Gimnazijos statybai užbaigti KV rado reikalinga visame pasaulyje lietuviams skelbti vaju, kurio tikslas sutelkti apie 200.000 DM. Tam reikalui artimoje ateityje gimnazijos direktorius vyks į Jungtines Valstybes ir Kanadą.

VASARIO 16 GIMNAZIJA

Vakar pakėlėme Vasario 16 gimnazijos naujo pastato vainiką. KV gyvai tiki, kad pasiseks jai sutelkti reikalingas lėšas pastatui užbaigti ir, jei neatsiras ypatingų kliūčių, apie ateinančias Kalėdas jį užimti. Tikrai bus jaučiau ir šviesiau mūsų jaunimui mokslintis, auklėtis ir lavintis. Tačiau, jau kuris metas vis lažiau ryškėja gimnazijos egzistencijai aktualiausiasios problemos: tai kvalifikuotų mokytojų ir pakankamo mokinių skaičiaus klausimai. Teisingai Pabėgėlių Ministerijos viceministeris atkreipė KV pirmininko dėmesį į būtiną mokojo personalo pagerinimą, nes be to kaip sakė viceministeris, mūsų gimnazijos egzistencija netenka prasmės. Tą patį kartoja gimnazijos direktoriui Schulamt augšti ir kompetentingi pareigūnai Karlsruhe. KV pirmininkas, lankydamasis Amerikoje ir Kanadoje specialiai skyrė daug dėmesio surasti kandidatų mokytojų. Deja, visos pastangos nedavė patenkinamų vaisių.

Mokinių skaičius sukasi tarp 90 ir 100. Turime visi susirūpinti ir pravesti visokią galimą akciją sutelkti kuo daugiau mūsų jaunimo į gimnaziją. Šitai itin pabrėžė ir vakar dalyvavęs vainiko pakėlimo ministerijos atstovas.

Reikia džiaugtis, kad Vasario 16 gimnazija metai iš metų tampa vis gyvesniu mūsų lietuviškojo kultūrinio tautinio gyvenimo centru ir reprezentantu, bet ji išliks gyva ir prasminga mūsų tremties kultūrinė institucija, nugalėjus augščiau minėtas kliūtis.

Su dideliu pasitenkinimu ir džiaugsmu reikia konstatuoti, kad šiais metais visi penki abiturientai sėkmingai išsinešė iš mūsų alma matris brandos atestatus. Po pereinamųjų metų katastrofos šis reiškinys itin šviesesnis ir jis atneš pozityvių atgarsių čia Vokietijoje ir užjūryje bei atgaivins gimnazijos prestižą. KV tad labai dėkoja gimnazijos direktoriui kun. Br. Liubinui už visas įdėtas pastangas, gyvą rūpestingumą ir didelę asmeninę darbo auką. Kartu prašo prie pirmos progos perduoti gimnazijos mokytojams padėką.

KULTŪRINĖ TAUTINĖ VEIKLA.

Iš kultūrinės tautinės veiklos sektoriaus reikia pažymėti 1963 m. rugpiučio 8-16 d.d. įvykusią studijų savaitę. Ji apėmė vis platesnius sluoksnius mūsų bendruomenės atstovų, kuriems neabejotinai studijų savaitė yra lyg seminaras bendruomeninei veiklai. Žymesnis joje dalyvavęs jaunimo-mūsų studentijos būrys ir gyvos diskusijos įvyriais tautiniais-bendruomeniniais klausimais netik įtraukė giliau jaunimą į svarstytas problemas, bet neabejotinai kedentas idėjas išnešiojo į periferiją-apylinkes. O idėjos žmones judina. Studijų savaitėje buvo apie 120 dalyvių, iš kurių apie 40 studentiško jaunimo. Ji vyko Königswinter. Organizatoriai buvo sambūris esančių Vokietijoje mūsų organizacijų. KV ėmėsi globos ir parūpino iš Bonnos paramos.

Kitas kultūrinės bendruomeninės reikšmės įvykis buvo - tai Amerikos lietuvių menininkų trupės pasirodymas Vokietijoje. Jie aplankė, tiesa, labai nedaug mūsų telkinių Vokietijoje. Mat, vėlai buvo su jais susižinota ir jų laikas buvo ribotas. Tačiau, šis reiškinys labai sveikintinas, nes jis atgaivino mūsų ryšius su užjūriu, o ypač užjūrio lietuviams daug ką primena iš praeities, kuri juos su mumis rišo. Jis buvo ir mūsų ir užjūrio spaudoje labai pozityviai įvertintas. O PLB Seimas į tai atkreipė dėmesį, kaip į vieną iš pasaulio lietuvių ryšio palaikymo būdų, išnešdamas to turinio rezoliuciją.

Kultūrinę tautinę veiklą KV vysto palaikydama ir remdama vargo mokyklas. Šiuo metu jų turime 10 su 114 mokinių. KV apsvarstė galimybes sėkmingiau vargo mokykloms talkininkauti. Ji tikisi, kad ateityje prašomi ponai tarybos nariai ateis valdybai į pagalbą, aplankydami artimesnes mokyklas ir moraliai padėdami joms savo autoritetu.

Vakarų Vokietijoje studijuoja apie 42 lietuviai studentai. Jų dalis - atvykę iš užsienio, bet dauguma čia gyvevančių tėvų vaikai. Jie apsijungę Lietuvių Studentų Sąjunga ir tam tikra jų dalis reiškiasi bendruomeninėje kultūrinėje veikloje.

Šioje vietoje reikia paminėti KV suruoštą centrinį Vasario 16 minėjimą Manneime. Jis sutraukė Rosengarten pilną salę-apie 1000 žmonių: daugumoje lietuvių, bet nemažai ir svečių kitataučių. Be pagrinčinio kalbėtojo Vokietijos Federalinio parlamento nario Dr. Herbert Czaja, dalyvavo augštų pareigūnų iš Baden-Württemberg krašto, augštų karininkų amerikiečių ir darbo kuopų. Raštu sveikino Pabėgėlių Ministeris, amerikiečių 7-tos armijos štabo komanduojuantis generolas Harris, įvairių tautybių atstovai ir t.t. Spaudos ir dalyvių balsais minėjimas gerai pasisekė, meninė programa gražiai sukonstruota ir išpildyta visus patraukė. Tai buvo lietuvių tautos dvasios laisvės triumfas. A propos noriu priminti vieną epizodą šventės išvakarėse. Į Vasario 16 minėjimą buvo pakviesta ir Klaipėdos vokiečių Landsmannschaft. Keletą dienų prieš minėjimą KV gavo jų pirmininko raštą. Jame iš KV reikalaujama buvo raštu oficialaus pareiškimo, kad Klaipėda ir su visu kraštu priklauso Vokietijai. Tik ta sąlyga jie galės dalyvauti Vasario 16 minėjime. KV nera- do reikalo į tą raštą atsakyti.

KV savo veiklos laikotarpyje parėmė finansais ir kitom galimom priemonėm visą eilę apylinkių, beruošiančių įvairius minėjimus, ar kitus kultūriniai tautinius parengimus. Čia pažymėtinas Heidelbergo universiteto studentų ruoštas tarptautinis folkloristinis pasirodymas, kuriame šoko Vasario 16 gimnazijos šokėjų grupė.

RYŠIAI SU KITAIŠ. KV valdyba stengiasi palaikyti draugiškus ir artimus ryšius ne tik su broliškų Pabaltijo tautų bendruomenėmis, bet ir su kitų tautybių vienetais bei tarptautinėmis organizacijomis. Prie šių pastarųjų priklauso Zentralverband ausländischer Flüchtlinge in der Bundesrepublik. Mūsų bendruomenė yra Zentral-

verband nariu ir J. Kairio atstovaujama. Per šią organizaciją daroma įtakos į vokiečių valdžios sferas, kad sušvelnintų ruošiamą pabėgėlių įstatymą. Šiuo reikalu J. Kairio paruošta ir KV įteikta pro memoria. Šioji organizacija rūpinasi ir deda pastangų Bonnoje, kad rentų įstatymas būtų atitinkamai sušvelnintas ir galimai pritaikintas pabėgėliams.

SOCIALINIAI REIKALAI.

BALFui Vokietijoje nutraukus savo veiklą ir uždarius biurą, mūsų tautiečių materialinė padėtis labai pablogėjo. Tiesa, BALFas perėjo į individualinę šelpimo sistemą, tačiau ji nėra pakankama ir efektyvi. Todėl šioje srityje susidarė tuštuma, kurią užpildyti yra labai sunku. Vokiečių karitatyvinės ir šalpos organizacijos turi savus šalpos principus, kurie nevisuomet galima priderinti prie mūsų žmonių padėties. Visvien mūsų apylinkių vadovams ir kitiems teisinės bendruomeninės padėties reprezentantams (čia turiu galvoje kunigus) reikia palaikyti su vokiečių šalpos organizacijomis, jų pagalba išnaudoti ir padėti mūsų vargstantiems žmonėms.

P A B A I G A I.

Pranešimą baigiu. Dėkoju ponams tarybos nariams už kantrybę. Be abejonės, rasite KV veikloje, kaip ir šiame mano pranešime, tam tikrų spragų. Tačiau, KV stengėsi viską galimai geriau atlikti, nors, galbūt, neviskas pasisekė kaip buvo norėta. Bendras rūpestis ir bendros pastangos mūsų bendruomenės ateitimi, tikiu, padės nugalėti visas kliūtis, neš geriausių vaisių ir ves mus visus į mūsų bendruomenės augščiausią idealą ir vienintelį tikslą - laisvą, nepriklausomą Lietuvą.

Hüttenfeldas, 1964 m. balandžio 3 d.

LIETUVIŲ VASARIO 16 GIMNAZIJOS DIREKTORIAUS KUN. BR. LIUBINO

PRANEŠIMAS PLB VOKIETIJOS KR. TARYBAI, JOS 1964 m. balandžio 4-5-d.d. SESIJOJE.

Lietuvių Vasario 16-sios Gimnazijos statutas gimnazijai nurodo sekančius tikslus: "išugdyti krikščioniškos dorovės, stipraus būdo, gražaus elgesio, fiziškai sveikus, sąmoningus lietuvius ir lietuvaites ir parengti juos studijoms augštosios ir specialiose mokyklose bei veiklai lietuviškoje visuomenėje".

Taigi statutas iškelia lietuvišką ir krikščionišką auklėjimą ir primena, kad lietuviškai susipratę jaunuoliai-lės gimnazijoje turi būti paruošiami studijoms augštosiose mokyklose, bei veiklai lietuviškoje visuomenėje.

Kaip derinosi su šiais tikslais Gimnazijos veikla 1963/64 mokslo metais, kas tuos tikslus vykdė, kokios buvo naudojamos priemonės, kokie atsiekti rezultatai - apie visa tai suksis šis mano pranešimas. Kad gimnazijos veiklos veizdas būtų pilnesnis, kalbėsiu taip pat šiek tiek ir apie medžiaginius dalykus, nors šiaip jau finansinė dalis priklausytų Kr. Valdybai ir turėtų būti nagrinėjama jos išdininko pranešime.

V A D O V Y B Ė

Gimnazijos direktorium teko visą laiką išbūti man.

Inspektoriumi buvo Alfonsas Krivickas, dėstęs pradžioj 21, o vėliau 23 savaitines pamokas. 12 sav. pamokų priklausė prie inspektoriaus etato.

Bendrabučio vedėjai: Berniukų bendrabutį vedė Tautvydas M.Gailius. Šalia to jis turėjo 19 savaitinių pamokų, 2 dienas savaitėje bendrabutyje Gailių pavadavo A.Krivickas.

Mergaičių bendrabutį vedė Eliza Tamošaitienė. Ji dėstė mergaitėms kūno kultūrą ir mokė tautinius šokius. Visas jos mokymo darbas buvo įvertintas 9 savaitinėmis valandomis. 2 dienas savaitėje Tamošaitienę bendrabutyje pavadavo H.Motgabienė. Be to, A.Motgabienė mergaitėms mokė rankdarbių, kas buvo įvertinama 8 savaitinėmis pamokomis.

Kapelionai: Katalikų kapelionu buvo kun. Jonas Riaubūnas, Teologijos ir Bažn. Teisės licencijatas. Šalia tikybos jis dar dėstė lietuvių kalbą I klasėje bei vis. ir Liet. istorija III ir IV klasėse, viso turėdamas 22 savaitines pamokas.

Evangelikų kapeliono pareigas ejo kun. J.Urdzė. Gimnazijoje jis negyveno, o atvykdavo į ją iš Bonnos apie 2 kart į mėnesį. Evangelikų tikyba dėstė Fr.Škėrys. Šalia tikybos jis dar dėstė I, II ir III kl. vokiečių kalbą ir I-je kl. skaičiavimą. Viso turėjo 27 nuolatinės pamokas. Fr.Škėrys taip pat mokė vokiečių kalbos neseniai atvykusius iš Lietuvos mokinius.

Ūkio vedėjas. Iki 1963 m. birželio 30 gimnazijos ūkiui vadovavo Jonas Stankaitis, o nuo liepos 1 tose pareigose yra Jonas Jurkonis.

M O K Y T O J A I

a) su pilnu etatu.

1. Vyresnysis mokytojas Saliamonas Antanaitis (70 m.), matematikas ir fizikas. Matematiką dėstė nuo VII klasės iki IX, o fiziką nuo V iki IX, viso turėdamas 22 savaitines pamokas. Vasario 16 Gimnazijoje yra išdirbęs virš 12 metų.

2. Jonas Dėdinas. Katalikų kunigas (41 m.), Liuveno universiteto sociologinių mokslų licencijatas. Iki vasaros atostogų turėjo 30 nuolatinėjų savaitinių pamokų ir mokė lietuvių kalbos joje atsilikusius įvairių klasių mokinius. Po vasaros atostogų turėjo 24 pamokas. Dėstomieji dalykai: visuomenės mokslas, filozofija, matematika (II-VI klasėse) ir lietuvių kalbos papildomos pamokos. Šalia tiesioginio mokymo darbo, kun. J. Dėdinas prižiūrėjo mokinius po piet ruošiant pamokas. Vasario 16 Gimnazijoje dirba nuo 1959 metų rudens.

3. Heinz-Otto Haag (27 m.) Dėstė anglų kalbą, viso 24 pamokas (V-IX kl.) Vasario 16 Gimnazijoje dirba nuo 1963/64 mokslo metų pradžios.

4. Kazimieras Motgabis (65 m.), muzikos mokytojas. Be to, dar dėstė lietuvių kalbą II-je klasėje ir geografiją nuo I iki III kl. Viso 24 pamokos ir tvarkė gimnazijos knygyną. Vasario 16 Gimnazijoje dirba nuo 1951 metų.

5. Stepas Povilavičius (58 m.), baigęs Vilniaus universitete romanistiką. Dėsto lietuvių kalbą nuo III ir IX kl. Vasario 16 Gimnazijoje dirba nuo 1957 metų.

6. Antanas Viluckis (31 m.), baigęs Klaipėdos Pedagoginio instituto gamtos-geografijos skyrių. Dėsto nuo I iki VI kl. gamtą, VI klasėje chemiją, I-je klasėje lietuvių kalbą ir rusų kalbą. Prižiūri pamokų ruošimą (pekaitymis su kun. Dėdinu).

b) Su daliniais etatais:

1. Heinz J. Baumeister (32 m.), klasikinių kalbų kandidatas. Dėsto lotynų kalbą. Iki vasaros turėjo 17 savaitinių pamokų (VI-IX kl.), o vėliau 24.

2. Ursula Maneke ir Luise Riedmüller (25 m.), germanistikos studentės. Pirmoji dėstė vokiečių kalbą VI-VIII klasėse iki vasaros, o antroji perėmė iš jos pamokas ir dabar tebera mokytoja. Turi 12 savaitinių pamokų.

3. Alois Weigel (32 m.) doktorantas Pedagoginiame institute Heidelberge, istorijos specialistas. Dėstė istoriją VIII-IX klasėse ir vokiečių kalbą IV, V ir IX klasėse. Viso 17 pamokų.

4. Ursula Wind, vėliau jos vyras H. Wind, nuo rudens iki mokslo metų pabaigos dėstė chemiją ir gamtą VII ir VIII klasėse.

TARNAUTOJAI:

1. Gimnazija sekretoriaus visą laiką neturėjo. Iki liepos 1, bent dalinai, tose pareigose pagelbėjo tuometinis ūkvedys Jonas Stankaitis. Šiaip jau visas sekretoriaus darbas teko atlikti čia kalbančiam - gimnazijos direktoriui.

2. Gimnazijos raštininkė buvo Vanda Povilavičienė, tačiau jos įėjomis gimnazijai teko dalintis su Krašto Valdyba.

3. Virtuvės šeimininkė. Iki vasaros atostogų šeimininke buvo Klara Gundermann, nuo rudens iki mokslo metų pabaigos tas pareigas ėjo Petronėlė Rajauskienė.

4. Virėjos. Iki vasaros virtuvėje, šalia šeimininkės, dirbo 4 moterys: Geležinienė, Auškalnienė, Schuster ir Ziesler. Nuo rudens etatų skaičius buvo sumažintas. Šalia šeimininkės likosi 2 virėjos ir viena virtuvės darbininkė. Virėjos pareigose Geležinienė išbuvo iki mokslo metų pabaigos. Auškalnienė buvo nuo lapkričio 30 iš tarnybos atleista. Jos darbą perėmė Vosylienė iki gruodžio pabaigos dirbusi be jokio atlyginimo. Ji pasitraukė nuo 14 kovo ir išvyko atgal į Australiją. Nuo 1963 spalio 17 virtuvės darbininke yra ponia Huckienė (von Huck). Pasitaikusių sutrikimų metų virtuvėje talkininkavo ponia Jurkonienė. Ji taip pat tvarko sandėlį. Už visą darbą neima jokio atlyginimo.

5. Šoferis. Tose pareigose iki 1963 m. gruodžio 31 d. buvo Kostas Auškalnis, nuo tada iki kovo 20 Jonas Vosylius, o paskutiniomis dienomis talkininkauja mokytojas Antanas Viluckis. Nuo naujų mokslo metų pradžios pareigas perims jo brolis Benius Viluckis.

6. Sargas-pečkurys. Iki spalio 20 1963, tuos darbus dirbo Vaclovas Girskis. Nuo spalio 28 iki gruodžio 31 - Jonas Vosylius; kuris vėliau ėjo kartu ir šoferio pareigas. Tuo laikotarpiu pečkurystėje teko talkininkauti ūkvedžiui J. Jurkoniuvi. Nuo kovo 1 sargo ir pečkurio darbus atlieka Stasys Kundrotas už maistą ir kambarį, be jokio piniginių atlyginimo.

7. Valytojos. Iki 1963 m. vasaros atostogų buvo dvi: Girskienė ir Peter. Nuo rudens yra tik Rūta Girskienė. Pramatytas antrasis etatas, pusė dienos, nuo rudens neužimtas.

M O K I N I A I

a) Statistika.

Mokslo metai buvo pradėti su 89 mokiniais, kurie klasėmis buvo pasiskirstę sekančiai: I-je 19, II-je 16, III-je 16, IV-je 13, V-je 8, VI-je 6, VII-je 5, VIII-3 ir IX - 3. Metų bėgyje mokinių skaičius keitėsi. Nuo rudens į IX-ją klasę įstojo 2 iš pernai neišlaikiusiųjų egzaminus. Iš VIII klasės I-jo pusmečio gale už nepažangumą moksle buvo atleistas 1 mokinytis. Iš VI klasės vienas išstojo-perėjo į vokiečių gimnaziją, nes neturėjo vilčių pakankamai greitai išmokti lietuvių kalbos. Iš V klasės 1 moksleivė pa-

sitraukė nuo Kalėdų. Po vasaros atostogų 1 mergaitė negrįžo į IV klasę, nes buvo labai nepažangi moksle ir neturėjo vilčių atsitaisyti. Iš III klasės 3 išstojo, 1 buvo pašalintas už vagystę ir rudenį 1 įstojo iš Saleziečių mokyklos, Castelnuovo. Iš II klasės išstojo 3 mokiniai. Iš I klasės pasitraukė 1 mokinė, o 6 įstojo nauji. Tokiu būdu, baigiant mokslo metus gimnazijoje buvo 86 mokiniai, sekančiai pasiskirstę klasėmis: I-24, II-13, III-13, IV-12, V-7, VI-5, VII-5, VIII-2 ir IX-5. Iš jų buvo 45 berniukai ir 41 mergaitė, 63 katalikai, 22 evangelikai ir 1 naujųjų apaštalų išpažinimo.

b) Mokslo pažangumas.

1. Abiturientai. Šioje vietoje malonu pranešti, kad visi 5 abiturės kandidatai sėkmingai išlaikė egzaminus ir gavo brandos atestatus. Egzaminus laikė iš 8 dalykų, iš 5 dalykų raštu ir žodžiu, o iš 3 tik žodžiu. Į atestatą įrašyti tik 7 pažymiai, nes Lietuvos istorijos pažymys sujungtas su visuotinės istorijos pažymiu. Pažymių vidurkis atrodo sekančiai: Lietuvos istorijos 2, visuotinės istorijos 2,5, fizikos 2,8, matematikos ir vokiečių kalbos 3,5, lietuvių kalbos 3,6, anglų kalbos 4,2 ir lotynų kalbos 4,25. Vienas mokinys vietoj lotynų laikė rusų, gaudamas 2. Egzaminus išlaikiusieji: 1. Alisaitė, Aneliese, 1955 sausio 7 įstojo į I-ją klasę. Vasario 16 gimnazijoje išbuvo be pertraukos 9 metus. Žada ruoštis mokytojos profesijai. 2) Forsterytė, Birutė, įstojo 1953 balandžio 14 į I-ją klasę, Vasario 16 gimnazijoje išbuvo 11 metų su 7 mėnesių pertrauka po 1963 metais nesėkmingai laikytų abiturės egzaminų. Žada ruoštis mokytojos profesijai.

3) Lorenčas, Helmutas, 1960 balandžio 8 įstojo į VII Vasario 16 Gimnazijos klasę. Iki tol buvo mokėsis gimnazijoje Lietuvoje. Pas mus išbuvo 4 metus su 7 mėnesių pertrauka po 1963 metais nesėkmingai laikytų abiturės egzaminų. Žada studijuoti techniką.

4) Povilavičiūtė, Žibutė, 1958 balandžio 8 įstojo į V-ją klasę. Prieš tai mokėsi Memmingeno vokiečių gimnazijoje. Vasario 16 gimnazijoje išbuvo be pertraukos 6 metus. Kartoją IX klasę. Studijuos žurnalistiką.

5) Vaitiekūnas, Petras 1953 balandžio 14 įstojo į prie gimnazijos veikiančios pradžios mokyklos III-į skyrių. Taigi nors Vasario 16 gimnazijos globoje išbuvo viso 11 metų, tačiau jokioje klasėje nėra likęs. Studijuos mediciną.

ABITŪROS EGZAMINŲ EIGA:

I Rašomieji buvo rašomi Weinheimo gimnazijoje. Jų temas skyrė Vyr. Mokyklų įstaiga Karlsruheje.

II Atsakomieji egzaminai vyko mūsų gimnazijoje, kovo 16-17 dienomis. Visų egzaminų komisijos pirmininkas buvo Gymnasialprofessor Dr. Kohlmann. Kiekvienam dalykui buvo sudarytos sekančios egzaminų komisijos:

1. Lietuvių kalbai: dir. Liubinas-Pirmininkas, Vincas Natkevičius-egzaminatorius, kun. J. Riaubūnas-sekretorius.
2. Lietuvos istorijai: dir. Liubinas-pirmininkas, insp. Krivickas-egzaminatorius, kun. J. Riaubūnas-sekretorius.
3. Vokiečių kalbai: dr. Kohlmann-pirmininkas, mokyt. A. Weigel-egzaminatorius, mokyt. H. Haag-sekretorius.
4. Anglų kalbai: dr. Kohlmann-pirmininkas, mokyt. H. Haag-egzaminatorius, mokyt. A. Weigel - sekretorius.
5. Lotynų kalbai: dr. Kohlmann-pirmininkas, mokyt. H. Baumeister-egzaminatorius, kun. J. Riaubūnas-sekretorius.
6. Vis. Istorijai: dr. Kohlmann-pirmininkas, mokyt. A. Weigel-egzaminatorius, mokyt. H. Haag-sekretorius.

7. Matematikai ir 1. dr.Lide-pirmininkas,
 8. Fizikai 2. Vyr.mokyt.S.Antanaitis-egzaminatorius ir
 3. mokyk.kun.J.Dėdinas - sekretorius.

Rusų kalba buvo egzaminuojama vienoje vokiečių gimnazijoje Mannhei-me.

2/ Kiti mokiniai. Pažangiausioji klasė pasirodė esanti V-ji, ne-paisant, kad 2 mokiniai joje neperkelti į vyresnę klasę. V-sios klasės pažymių vidurkis 2,5. Geriausieji tos klasės mokiniai, Alfredas Starukas (1,8) ir Mečys Landas (2), yra kartu geriau-si mokiniai visoje gimnazijoje. Klasės auklėtoju buvo mokytojas Stepas Povilavičius. Antroji mokslo pažangume yra VI-ji klasė (auklėtojas kun.J.Dėdinas) - vidurkis 2,63, trečią vietą turi VIII klasė su vidurkiu 2,74 (auklėtojas inspk.Alf.Krivickas). Toliau pažangumo lygis eina sekančiai: IV kl.(Kun.J.Riaubūnas), vidurkis 2,91, I kl.(mokyt.A.Viluckis), vidurkis 3,14, II kl.(mokyt.K.Motgabis), vidurkis 3,18, VII kl.(A.Krivickas), vidur-kis 3,37 ir III klasė, vidurkis 3,63 (auklėtojas mokyt.Fr.Skė-rys).

c) Mokinių elgesys, lietuviškumas, visuomeniškumas, religingumas.

Elgesio atžvilgiu būtų galima mokinius visumoje įvertinti tarp gerai ir patenkinamai. Labai gero elgesio pažymys-vienetas-nuo 1963/64 mokslo metų pradžios duodamas tik išimtinaiš atvejais. La-bai gero elgesio pažymiu buvo įvertinti 4 mokiniai: Birutė Girdvai-nytė (VIII kl.), Arūnas Packedvičius (IV kl.), Irena Šimkevičiūtė (II kl.) ir Romana Žutautaitė (I kl.). Už labai blogą elgesį, už va-gystę, buvo vienas mokinyš besąlyginiai pašalintas.

Už įvairaus pobūdžio prasižengimus 16 mokinių buvo parašytas elge-sio ketvertas (4) ir duotas viešas vardinis papeikimas. Klasėmis elgesio ketvertai dalinasi sekančiai: VII klasėje 3, V klasėje 1, IV klasėje 3, II klasėje 5 ir I klasėje 4. Iš jų 3 mergaitės ir 13 berniukų.

Lietuviškumo klausimas yra vienas iš jautriausiųjų Vasario 16 Gim-nazijos problemų. Pagal mano apytikrį apskaičiavimą, tik 35 1963/64 mokslo metų mokiniai buvo iš šeimų, kur namuose kalbamas lietuviš-kai, nepaisant, kad tėvai ar motinos yra lietuviai, o iš jų tik 18, kurie kiek nors yra buvę lietuviškoje pradžios mokykloje, t.y. mo-kėsi lietuviškai rašyti prieš ateidami į Vasario 16 gimnaziją. Vi-si su mažomis išimtimis, yra atėję iš vokiškų pradžios mokyklų. Pir-mosiose klasėse neįmanoma dėstyti vien tik lietuviškai, nes didžio-ji mokinių dalis nieko nesuprastų ir labai nukentėtų mokslo lygis. Didelį darbą čia turi atlikti lietuvių kalbos mokytojai. Šiomet lie-tuviškai nemokančiuosius pirmokus lietuvių kalbos mokė kun.J.Dėdi-nas (iki vasaros atostogų) ir mokytojas A.Viluckis. Kun.Dėdinas pa-pildomose pamokose moko lietuvių kalbos tuos vyresniųjų klasių mo-kinius, kurie yra atėję iš vokiškų gimnazijų lietuviškai nė žodžio nemokėdami. Kai kuriems tokių pritrūksta kantrybės ir pasitraukia atgal į vokiškas mokyklas. Didelė lietuvių kalbos mokymo tarkin-kė yra mergaičių bendrabučio vedėja E.Tamošaitienė, kuri mokinius moko deklamacijų ir režisuoja vaidinimus lietuvių kalba. Taip šie-met Kalėdų vaidinime vieną iš pagrindinių rolių atliko mokinyš, prieš metus dar nesusikalbėjęs lietuviškai. Neabejotinai, lietuvių kalba įskamba į vaikų ausis ir dainuojant lietuviškas dainas, gie-dant lietuviškas giesmes, kalbant lietuviškai maldas, klausantis pamokslų ir t.t. ir t.t.

Tačiau nebūtų galima pasigirti, kad vaikai savo tarpe kalbasi lie-tuviškai. Juoba, tenka su apgailėstavimu konstatuoti, kad net iš vy-resniųjų klasių mokinių pasitaiko tokių, kurie savo tarpe kalbasi